

มงคลที่ ๑๐

สุภาสิตา จ ยา วาจา : มีวาจาเป็นสุภาสิต

พระมหาจิตติภัทร อจลสมบัติ
(ป.ธ.๕, พ.ม., พธ.ม., Ph.D)

สุภาสิตา จ ยา วาจา

วาจาที่เป็นสุภาสิต

แม่หวานอื่น มีดีน หลายหมื่นแสน
ไม่เหมือนแม่้น คำขาน ที่หวานหอม
รสคำหวาน หวานหวาน ขวนประนอม
สามารถน้อม จิตร้าย ให้กลายเป็นดี^{๑๐}

มงคลข้อที่ ๑๐ นี้ให้ความสำคัญที่ปาก ดังพระบาลีว่า สุภาสิตา จ ยา วาจา แปลว่า วาจาสุภาสิต คำว่า สุภาสิต หรือ สุภาสิตา วาจา แปลว่า คำพูดที่พูดดีแล้ว ซึ่งศัพท์เดิมคือ สุ + ภาสิตา สุ แปลว่า ดี ภาสิตา แปลว่า พูดแล้ว เพราะฉะนั้น เมื่อรวมกันเข้าแล้วจะได้ความว่า สุภาสิตา คือ คำพูดที่ผู้พูดดีแล้ว

ลักษณะวาจาสุภาสิต ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสุภาสิตคสูตร ๕ ประการคือ

๑. กาเลน ภาสิตา พุดจาถุกกาลเทศะ จากพุทธพจน์นี้ ชี้ให้เห็นว่า แม้ความจริง เรื่องจริง เหล่านั้นจะเป็นความจริงและเป็นประโยชน์ ก็ต้องรู้จักเวลาที่จะกล่าว ไม่ใช่ว่าเป็นความจริง เรื่องจริงแล้ว จะกล่าวได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ฉะนั้น เมื่อต้องการที่จะพูดว่าความจริง เรื่องจริง จะต้องรู้จักกาล รู้จักสถานที่ที่จะกล่าวด้วย จึงจะเป็นมงคล

^{๑๐} ธรรมโกศอาจารย์, พระ, มงคลชีวิต (พิมพ์โดย ธรรมสภา กรุงเทพฯ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

๒. สัจจา ภาสิตา พุทความจริง วาจาที่เป็นความจริงหรือสัจจวาจา นี้ หมายถึงวาจาที่พูดเป็นความจริง และเจตนาของผู้พูดก็ต้องพูดด้วยใจจริง ไม่ได้แกล้งพูดหรือพูดวาจาสัปปลั้ตลบตะแลง พุทคลุมเครือ คำพูดที่ถือว่าดีและถูกต้อง จะต้องมีความจริงเป็นหลักหรือเป็นแกนของคำพูด ถ้าพูดไม่มีความจริงแล้ว ก็จะเป็นคำพูดที่ไม่เป็นสุภาสิตหรือไม่เป็นมงคล

๓. สณหา ภาสิตา พุทจาสุภาพ หมายความว่า คำที่พูดออกมานั้นเป็นคำสุภาพ ในภาษาบาลี ท่านใช้คำว่า สันหา ซึ่งแปลว่า เกลี้ยงเกลา นุ่มนวล ละมุนละไม ราบเรียบ รื่นหู ฉะนั้น เมื่อหวังความเป็นมงคล บุคคลพึงกล่าวคำที่เป็นคำสุภาพ

๔. อุตถสมหิตา ภาสิตา หมายความว่า คำพูดนั้นมีประโยชน์ ไม่ใช่คำพูดที่ไร้ประโยชน์ แม้คำพูดนั้นจะเป็นคำจริง เป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดที่อ่อนหวาน ละมุนละไม เป็นคำรื่นหู แต่เป็นคำพูดที่ไม่มีประโยชน์ ก็ใช้ไม่ได้ คำว่า ประโยชน์ หมายถึง คำพูดที่มีผลเป็นความดีที่จะเกิดขึ้นทั้งแก่ผู้พูดและผู้ฟัง

๕. เมตตวจิตเตน ภาสิตา พุทจาด้วยจิตเมตตา พระพุทธศาสนาสอนว่า กรรมจะดีหรือเลวก็ขึ้นอยู่กับเจตนา ถ้าเจตนาดีก็เป็นกรรมดี ถ้าเจตนาไม่ดี ก็เป็นกรรมชั่ว ฉะนั้น เจตนาจึงเป็นเหมือนผู้ให้กำเนิดกรรม^{๑๑}

วาจาสุภาสิต จะต้องประกอบด้วยองค์ ๕ ประการ จึงจะจัดว่า เป็นวาจาสุภาพ ถ้าขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่จัดว่า เป็นวาจาสุภาสิต

สรุปมงคลข้อที่ ๗ นั้นเป็นเรื่องของบุคคลผู้เรียนมาก ศึกษามาก มีความรู้มาก มีประสบการณ์ในด้านการศึกษามากหรือเป็นผู้คงแก่เรียน มงคลข้อที่ ๘ กล่าวถึงบุคคลที่ทำงานต่างๆ อย่างมีศิลปะเช่น นักเขียน นักอ่าน นักแสดง นักพูด นักปกครอง นักเผยแผ่ นักประดิษฐ์ นักค้นคว้า นักร้องเพลง นักกีฬา เป็นต้น อย่างมีศิลปะ มงคลข้อที่ ๙ กล่าวถึงบุคคลที่มีวินัยได้ศึกษาปฏิบัติดีแล้วในสองทางคือ วินัยทางโลก ได้แก่ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎหมาย ระเบียบ กฎ กติกาต่างๆของประเทศนั้นๆ ชุมชนนั้น ๆ ที่ออกมาบังคับประชาชนในสังคมนั้นๆได้ปฏิบัติตาม วินัยทางธรรมหรือทางศาสนา แต่ในที่นี้หมายถึงวินัยในทางพระพุทธศาสนาเช่น วินัยคือ ไตรสรณคัมภ์ วินัยคือ ศีล ๕ หรือเบญจศีล ศีล ๘ หรืออุโบสถศีลและกุศลกรรม ๑๐ เป็นต้น

^{๑๑} สิริคุตโต ภิกขุ, มงคล ๓๘ ประการ(ไม่ปรากฏโรงพิมพ์และปีที่พิมพ์)

บรรณานุกรม

ธรรมโกศาจารย์, พระ, มงคลชีวิต (จัดพิมพ์โดย ธรรมสภา กรุงเทพฯ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)
ลิริคุตโต ภิกขุ, มงคล ๓๘ ประการ (ไม่ปรากฏโรงพิมพ์และพ.ศ.ที่พิมพ์)
ปิ่น มุทุกันต์, พ.อ., มงคลชีวิตภาค ๑ (โรงพิมพ์ อมรการพิมพ์ กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๗)
สถิตววรรณ(พระธรรมวิสุทธิกวี), อุดมมงคลในพระพุทธศาสนา ฉบับรวมเล่ม(โรงพิมพ์ ธรรมสภา กรุงเทพฯ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)
พระมหาจิตติภัทร อจลธมโม (จันทร์คุ้ม), การศึกษาบทบาทของพระอานนท์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘